

Mötesanteckningar

Användarråd för FoU-statistik

2026-05-25

Närvarande:

Rolf Nilsson, Vinnova, ordförande
Anna Törneke, Universitetskanslersämbetet
David Birksjö, Tillväxtanalys (digitalt)
Eva Marie Rigné, Sveriges kommuner och regioner (digitalt)
Gustav Hansson, Tillväxtverket
Jennifer Åhlberg, RISE (digitalt)
Karl Westberg, Klimat- och näringslivsdepartementet
Katarina Nordqvist, Utbildningsdepartementet (digitalt)
Kenth Hermansson, Vetenskapsrådet
Maria Saker, Kungliga ingenjörsvetenskapsakademien (digitalt)
Martin Andersson, Blekinge Tekniska Högskola (digitalt)
Roger Svensson, Institutet för näringslivsforskning
Karin Fransén, Post-och telestyrelsen
Magdalena Norlin-Schönfeldt, Myndigheten för digital förvaltning

Från SCB

Björn Forssell, ESA/NUP/INF
Samuel Hederén, ESA/NUP/INF
Özlem Tepe, ESA/NUP/INF, sekreterare
Philip von Schéele, ESA/NUP/INF, punkt 7
August Thimrén, ESA/NUP/INF, punkt 7
Gunilla Rudander, ESA/NUP/INF, punkt 7
Andres Quinones, ESA/NUP/INF, punkt 10

Frånvarande:

Patrik Sandgren, Teknikföretagen

1. Mötet öppnas

Mötet öppnas 13.03 och ordförande Rolf Nilsson (Vinnova) hälsar alla välkomna.

2. Godkännande av dagordning

Dagordningen godkänns utan justeringar.

3. Val av justeringsperson

Jennifer Åhlberg väljs till justeringsperson.

4. Mötesanteckningar från föregående möte

Sekreteraren läser upp en sammanfattning av anteckningarna från föregående möte.

Vad som togs upp:

- SCB informerade användarrådet om regeringsuppdraget SCB fått kring att ta fram AI-statistik samt utveckla indikatorer för AI.
- Utkastet på den nya frågemodulen om FoU inom strategiska teknikområden i undersökningen FoU i företagssektorn presenterades för synpunkter.
- Resultaten från de senaste omgångar av undersökningarna Innovation i företagssektorn och it-användning i företag presenterades. Användarrådet fick även möjlighet att återkoppla angående SCB:s rapport om mikroföretagens FoU och roll i FoU-systemet.
- Användningen och behovet av statistik om näringslivets FoU-intensitet diskuterades. Det framkom att det fanns ett fortsatt intresse av statistiken.
- Tillväxtanalys presenterade regeringsuppdraget om gemensam datainsamling och datadelning.

5. Nytt i användarrådet samt presentationsrunda

Senaste förändringarna i användarrådet lyftes. Marianne Hall (Lunds universitet) har avgått som ledamot. Martin Andersson från Blekinge Tekniska Högskola blev invald som ny ledamot och ersätter därmed Marianne. Representanter från Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) och Post- och telestyrelsen (PTS) kommer delta som gäster under årets användarrådsmöten. Planen är att efter sammanslagningen av DIGG och PTS så ska eventuellt en representant från den nya myndigheten sitta som ledamot i rådet.

Alla ledamöter och gäster fick presentera sig och säga något kort om sin roll i sin organisation.

6. SCB-frågor

Inom ramen för uppdraget som data steward har regeringen gett SCB och DIGG uppdrag att inrätta en vägledande funktion för god datahantering inom den nationella, offentliga förvaltningen. Januari 2027 påbörjas uppdraget och ambitionen är att minska uppgiftslämnarbördan samt den administrativa bördan. Arbetet innefattar att forma rutiner och ramverk kring data och datainfrastruktur.

Två av SCB:s användarråd läggs ner: Användarrådet för kommunikation och det myndighetsövergripande användarrådet för utbildningsstatistik. Användarrådet för kommunikation lades ner då det varit svårt att hitta ledamöter och för att många av frågorna redan drivs i övriga användarråd. För utbildningsstatistiken, som hållits gemensamt med Skolverket, UKÄ och CSN, har man beslutat att gå vidare med egna användarråd som kommer ha olika inriktningar.

Mellan 20-21 maj 2026 hölls ett ESSC-möte (European Statistical System Committee). Syftet med mötet är att fatta beslut om inriktningar och prioriteringar för europeisk statistik. Fokus ligger på tematiska områden som hållbarhet och Green Deal samt nyare frågor som försvar, rymd och säkerhet. Det finns starka krav på förenklingar, både för att skapa utrymme för nya behov och för att minska uppgiftslämnarbördan. Samtidigt är det svårt att avgöra vad som ska nedprioriteras eftersom många områden är viktiga. Vissa medlemsländer driver hårt på att man ska ta bort saker av ekonomiska skäl. SCB, som har en mer stabil ekonomisk situation, ser inte behov av nedprioriteringar på samma nivå som andra länder. Sverige kommer därför inta en mer neutral och avvaktande hållning i diskussionerna. Som ett led i arbetet kan SCB behöva rådets hjälp med prioriteringar.

SCB har från oktober förbättrat sitt API och statistikdatabasen har fått ett nytt utseende. Just nu kan man se båda gränssnitten parallellt. Det nya gränssnittet ska göra det lättare att hitta rätt tabell med färre klick.

Kommentarer:

- Som svar på Vinnovas fråga om planer på att utveckla nya användarråd förklarar SCB att det i nuläget är svårt att säga, eftersom det i grunden är en kostnadsfråga.
- Vinnova frågar om det inom Eurostat pågår diskussioner om nya sätt att samla in data. I dag bygger mycket på registerdata och enkäter, men med AI öppnas både anade och oanade möjligheter för hur man skulle kunna samla in data framöver.
 - SCB svarar att Eurostat nu öppnar upp för möjligheten att söka grants för projekt som utforskar just detta men att det är oklart vilken roll Eurostat själva ska ha. Det pågår arbete med att försöka skapa ny statistik och SCB deltar i mikrodatalänkingsprojekt för att ta fram ny data. Ett av projekten handlar om att länka innovationsdata med företagens

ekonomi (FEK) för att skapa statistik om innovations effekt på företagens prestation. Projektet befinner sig fortfarande i ett tidigt skede. Ett annat projekt rörande globala värdekedjors potentiella påverkan på nordiska ekonomier finns publicerad på Nordiska ministerrådets [sida](#).

7. Ny undersökningsdesign för FoU inom universitets- och högskolesektorn

SCB håller på att ta fram en ny design för FoU-undersökningen för UoH-sektorn. I dag genomförs insamlingen med två separata undersökningar, ekonomiundersökningen och tidsanvändningsundersökningen. I tidsanvändningsundersökningen samlas uppgifter om hur stor tid personalen inom UoH-sektorn lägger på FoU, men även uppgifter om arbete som inte direkt berör FoU samlas in.

Syftet med en ny design är att förenkla processen, eftersom den nuvarande designen är kostsam både i tid och pengar, för SCB såväl som för uppgiftslämnare. SCB ser också möjligheter att förbättra kvaliteten genom att samla in så mycket information som möjligt centralt genom att vända sig till lärosätena direkt i stället för till enskilda individer. Detta då man har sett att över tid har svarsfrekvensen bland individer sjunkit stort. Ambitionen är således en mer centraliserad insamling med fler frågor till lärosätena och färre till personalen. På så sätt kan urvalsstorleken för tidsanvändningsundersökningen minskas.

Kognitiva intervjuer med ett antal lärosäten visar dock att det kan vara svårt för dem att svara på samma detaljnivå som personalen. Följande indikatorer har lärosätena svarat att de har förhållandevis bra möjlighet att besvara:

- utgifter för egen FoU fördelade på
 - typ av utgift och forskningsämnesområde
 - finansieringskälla och forskningsämnesområde
 - län
- antal anställda i FoU-verksamheten efter yrke, kön och forskningsämnesområde
- antal helårspersoner anställda i FoU-verksamheten efter yrke, kön och forskningsämnesområde

Följande indikatorer svarade lärosätena att de har sämre möjlighet att med god kvalitet besvara:

- Utgifter för egen FoU efter typ av FoU
- Antal extern personal i FoU-verksamheten efter yrke, kön och forskningsämnesområde

- Antal helårspersoner av extern personal efter yrke, kön och forskningsämnesområde.

Där finns därmed fortsatt behov av en enkät riktad till personalen för att samla in de uppgifter som lärosäten inte har god tillgång till.

Den statistik som samlas in om personalen utgår i dag från flera olika redovisningsgrupper. När dessa grupper kombineras leder det till att stora delar av statistiken behöver sekretessmarkeras vid nedbrytning på detaljerad nivå. Genom att redovisa statistiken utifrån färre eller grövre redovisningsgrupper kan mer data publiceras. SCB håller på att inventera statistikbehovet inom UoH-sektorn och vill därmed veta vilka redovisningsgrupper samt kombination av redovisningsgrupper användarrådet tycker är viktiga att statistiken redovisas på.

Planen är att den nya undersökningsdesignen ska vara implementerad till referensår 2027.

Kommentarer:

- Vinnova undrar om det görs någon bortfallsanalys för att få en bättre uppfattning om vilka som inte svarar på undersökningen.
 - SCB svarar att det inte brukar göras någon bortfallsanalys.
- Institutet för näringslivsforskning undrar hur lång tid det brukar ta för uppgiftslämnare att svara på enkäten.
 - Det tar ungefär 10 minuter om man besvarar alla frågor. Det är inte mycket tid per person, men eftersom så många svarar blir den totala uppgiftslämnarbördan ändå stor. Vi ser dessutom en minskande svarsfrekvens över åren. Den nya designen skulle kunna innebära att lärosäten får en något större blankett och om individenkäten finns kvar så kan de få en enkät med färre frågor samt att färre antal får den. Anledningen till det stora urvalet idag är att vi stratifierar på många redovisningsgrupper. Tanken framåt är att minska antalet redovisningsgrupper och på så sätt minska urvalet.
- Vinnova anser att det vore olyckligt om SCB slutar samla in uppgifter om forskningsämnesområden (SSIF) på tresiffrig nivå då det är statistik som myndigheten använder. Det blir väldigt brett om det samlas in på en mer aggregerad nivå. Vinnova ser därmed att SCB gärna fortsätter redovisa på tresiffrig nivå.
 - Vetenskapsrådet och Tillväxtanalys instämmer med Vinnovas kommentar.
 - SCB kommer ta med sig detta i sitt fortsatta arbete med omdesignen och förtydligar att inget är beslutat än.
- Utbildningsdepartementet framhåller att för dem är det viktigt med långsiktighet i statistiken. De tycker vore bra om denna fråga bollas med

någon som sitter i utbildningsenheten på departementet då de använder sig av denna statistik.

- SCB instämmer att det kan vara bra att diskutera frågan vidare med berörda på utbildningsenheten.
- Tillväxtverket vill gärna ha kvar statistiken redovisad på samtliga anställningskategorier. Det finns intresse av att se hur mycket tid professorer lägger på att söka stöd för forskning jämfört med andra anställningskategorier. Tillväxtverket lyfter också att det kan vara svårt för forskare med bedömningen kring gränsdragningen mellan typ av FoU-verksamhet. En möjlig lösning är att samla in uppgifterna centralt hos lärosätena och göra en samlad uppskattning.
 - SCB lyfter att i kognitiva intervjuer med lärosätena framkom det att det var en av de svåra frågorna för dem att svara på. Projekt innehåller ofta flera olika typer av FoU, vilket gör det svårt att särskilja och rapportera med god säkerhet och kvalitet.
- SCB förklarar att tittar man på utvecklingen så är skillnaderna små mellan enskilda år men större över tid. Därför övervägs att genomföra enkäten mer sällan än vartannat år för att fånga utvecklingen över tid och samtidigt minska kostnader och uppgiftlämnarbörda.
- Utbildningsdepartementet framhåller att statistiken över tidsanvändning används i stor utsträckning. Den är viktig för att förstå hur arbetstiden faktiskt fördelas mellan olika uppgifter och anställningskategorier.
- Universitetskanslersämbetet lyfter att både dem och Statskontoret använder data från tidsanvändningsundersökningen för att analysera lärosätens administrativa börda.
- SCB undrar hur ledamöterna ställer sig till att gå från att redovisa statistiken på lärosätetsnivå till typ av lärosäte istället.
 - Tillväxtverket anser att en grövre indelning riskerar att bli för bred och mindre användbar.
- Vetenskapsrådet lyfter att i deras Forskningsbarometer används statistiken efter forskningsämnesområden. De ser gärna att indelningarna inte blir för grova.
- På en fråga från Vinnova förtydligar SCB att ekonomiska data kommer fortsätta redovisas på lärosätetsnivå.
- Tillväxtanalys framhåller att indelningar av lärosäten är intressanta för geografiska kopplingar, särskilt i norra Sverige.
 - SCB svarar att på totalen kommer man kunna få fram bra regional information om var forskningen faktiskt bedrivs.

8. Kommande publiceringar

SCB presenterade kort kommande publiceringar under året relaterat till statistikområdena för FoU, innovation, it-användning samt civila samhället.

Preliminär statistik för Forskning och utveckling i Sverige 2025 publiceras den 25 juni. Den slutliga statistiken publiceras den 29 oktober i form av tabeller i Statistikdatabasen samt en gemensam statistiknyhet. Planen är att följa upp publiceringen med sektorspecifika minirapporter under resten hösten och efter årsskiftet.

I september kan ett paper om mätning av FoU inom viktiga strategiska teknikområden komma att publiceras som en del av OECD:s konferens *Blue Sky*.

Definitiv statistik för Statliga anslag till forskning och utveckling 2025 publiceras den 9 december.

Den 4 juni publiceras även en minirapport om den historiska utvecklingen av statliga anslag till FoU inom försvarsområdet.

Statistik för it-användning i företag 2026 publiceras den 5 november.

En större rapport om Artificiell intelligens i Sverige publicerades 21 maj.

Inom statistikområdet Civila samhället publiceras en delrapport den 28 maj och en slutrapport den 22 oktober.

Under 2026 publiceras ingen ny statistik för innovation i företagssektor. Däremot planeras en rapport om regional och rural innovation, men publiceringsdatum är ännu inte fastställt

9. Resultat från AI i Sverige

AI mättes första gången i samband med ett regeringsuppdrag 2019 inom FoU-undersökningarna samt i it-användning i företag 2020¹. Sedan 2021 inkluderas AI-frågor i Eurostats enkät för undersökningen it-användning i företag. På individsidan har frågor om användning av generativ AI ställts sedan 2024.

2025 fick SCB i uppdrag att mäta användningen av AI närmare och belysa området mer ingående. Uppdraget innebär att sektorerna för jordbruk, skogsbruk samt fiske, gruvor och mineralutvinning undersöktes för första gången. Som en del av arbetet publicerades en rapport den 21 maj som belyser AI-användningen

¹ Frågorna i enkäten refererade till AI-användning under 2019 så referensperioden för AI-användningen var 2019 och inte 2020.

ur ett större perspektiv. Ambitionen är att framöver publicera en rapport årligen om ny AI-statistik.

Resultaten från rapporten visar att stora företag fortsätter använda AI i störst utsträckning. Dessutom använder mer it tunga branscher AI i mycket hög grad. Det finns en stor variation i vad företagen använder AI till. Främst används AI för marknadsföring och försäljning medan det används minst inom området logistik.

Sett till regional AI-användning så används AI mest bland storstadsregionerna medan den är något lägre bland småregionerna. Undantaget är Övre Norrland där användningen ökat något över åren.

Genom att koppla på data från FoU-undersökningen kan man se att mycket av den FoU som utförs sker i företag som använder AI.

I rapporten har SCB även tittat på om exempelvis könsfördelningen hos företag påverkar användningen av AI. De mest jämställda företagen använder AI i störst utsträckning. Samtidigt var det flest mansdominerade företag som använde AI. Man tittade även på utbildningsnivåns påverkan på AI-användningen som visar att AI-användningen var störst bland företag med majoriteten högutbildad personal.

Till rapporten har SCB skapat sju olika AI-profiler som är ömsesidigt uteslutande och heltäckande. Profilerna är ett sätt att fånga upp och mäta bredden i AI-användningen. Ambitionen var till en början att utveckla profiler för att mäta intensiteten och djupet i användningen, men detta var inte möjligt med den data som finns att tillgå.

Resultaten från AI-profilerna visar att små företag har en smalare användning av AI medan stora företag har en bredare användning. Företag i bransch J61–63 (telekommunikation, dataprogrammering osv.) var de som har bredare AI-användning medan företag i H49–53 (transport och magasinerings) har mycket smalare användning och främst använder AI för logistik.

Kommentarer:

- Tillväxtverket informerar om en kommande rapport om företagets villkor och verklighet som innehåller frågor om AI med liknande resultat som SCB:s data. På totalnivå är AI-användningen inte särskilt hög men på branschnivå ser det annorlunda ut.
- Flera ledamöter uttrycker att AI-profilerna och dess kategorisering är svåra att tolka. Särskilt tolkningen av smal och bred användning. Exempelvis kan spetsighet kontra bredd tolkas som intensitet eller avancerad användning, snarare än bredden i applikationerna.
 - SCB förklarar att frågorna i enkäten inte möjliggör att ta fram profiler som säger hur mycket eller hur avancerad användningen

av teknikerna är. Företagen får inte svara på frågor om detta i enkäten. De profiler som arbetats fram är endast baserade på de frågor som i dagsläget finns i enkäten.

- RISE lyfter att de två första profilerna är något oklara. Kanske kan de förtydligas så att man förstår om att inte använda AI var självvalt eller inte. Eventuellt att de bryts upp i tre olika kategorier.
- Blekinge Tekniska Högskola instämmer med RISE då det är svårt att tänka sig företag som inte använder AI idag. Det är viktigt med denna typ av mätning, men det är ett stort steg mellan att använda färdiga tjänster och att bygga in AI i egna produkter.
- Tillväxtverket lyfter att profilerna 1-2 är "need-to-know" ur ett policyperspektiv, då det viktigt att förstå vilka hinder för användning företagen upplever, medan övriga profiler är "nice-to-know".
- Flera ledamöter betonar att AI-användningen på branschnivå är det som är mest intressant.
- På en fråga från PTS svarar SCB att andelen som använder AI men saknar ett syfte med användningen är väldigt låg, den är på ensiffrig nivå.
- På en fråga från Vinnova uppger SCB att it-undersökningen i första hand skickas ut till it-ansvarig på företaget, men det kan vara så att uppgiftslämnaren inte känner till att AI används i någon del av verksamheten.

10. Gemensamma data-projektet (GDP)

SCB:s arbete med GDP handlar om att utreda datakällan och hur den kan användas i statistikproduktionen. Tanken är både att se hur GDP kan användas för att ta fram statistik och göra utforskande analyser som vi inte kunnat göra tidigare.

SCB jobbar kontinuerligt med att minska uppgiftslämnarbördan och samtidigt effektivisera statistikproduktionen. Tillgången till administrativa data och registerdata blir därför allt viktigare. SB ser framför sig att GDP kan fungera som ett komplement i produktionen och öppna för vidare analyser.

GDP är en standard för delning av data kring finansiering av FoU och innovation. Den består av en datamodell med standardiserade begrepp och ramverk, samt tekniska specifikationer för datadelning via API:er. Standarden har tagits fram i samverkan med en referensgrupp och en projektgrupp. Ett antal finansiärer ingår redan, men tanken är att fler ska kunna ansluta sig över tid. Arbetet är fortfarande under utveckling.

GDP 2.1 är en vidareutveckling av standarden. Det som tillkommer är bland annat uppgifter om faktiska utbetalningar och finansieringens ursprung, inklusive vilka

anslag medlen kommer från. Det ger bättre möjligheter att följa pengaflöden och förstå finansieringskedjan mer detaljerat.

Framåt finns stor potential i GDP. Datakällan har redan varit användbar i arbetet med att ta fram ramar då FoU och innovation är en specialiserad aktivitet som berör en begränsad del av populationen. Andra möjligheter är att kunna följa finansieringsflöden över tid, studera fördelningen mellan organisationer och sektorer samt analysera aktörer och samverkan. GDP kan också fungera som ett komplement till viss direktinsamling och ge stöd i granskning av insamlade data.

Samtidigt finns det begränsningar med GDP som behöver beaktas. Även om alla finansiärer utgår från samma standard varierar förutsättningarna för vilka uppgifter som kan tillhandahållas, beroende på tillgången till data i respektive systems tekniska lösning samt de juridiska bedömningar som görs kring vilka uppgifter som kan delas som öppna data. GDP är inte heller primärt framtaget för statistikproduktion, vilket innebär att det kräver viss anpassning och harmonisering.

Kommentarer:

- Klimat- och näringsdepartementet ser detta som ett viktigt arbete från deras sida. Det är viktigt att få en överblick över hur GDP används och att kunna utvärdera vilka effekter det faktiskt leder till. De nämner också att det pågår ett parallellt uppdrag om företagsstödande åtgärder och undrar om projekten har kontakt med varandra.
 - SCB uppger att projekten inte är i kontakt med varandra men att SCB är involverade i båda. Det finns också en viss överlapp mellan de myndigheter som bidrar i respektive uppdrag.
 - Klimat- och näringsdepartementet ser att det är viktigt att hålla ihop dessa projekt och göra det gemensamt. Till exempel att datakällorna använder gemensamma begrepp. Förhoppningen finns att kunna väva ihop de båda uppdragen bättre.
- Klimat- och näringsdepartementet undrar om GDP-data också täcker innovation.
 - Vetenskapsrådet svarar att då finansieringsdata från Vinnova också ingår så omfattar data också finansiering för innovation.
- Som svar på fråga från Tillväxtanalys om GDP kan kopplas till CIS svarar SCB att det absolut är en möjlighet men något som måste utredas vidare.
- Tillväxtanalys lyfter att deras behov är att kunna följa samma företag över tid och vara säkra på att det riktade stödet träffar rätt.
- RISE framhåller att det vore intressant att göra en indelning efter strategiska teknikområden och följa dessa. Även att kunna följa utvecklingen på teknikområdesnivå.

- SCB svarar att det finns inget hinder för att göra utforskande statistik men att det skulle kräva metodutveckling och eventuell användning av AI.
- Tillväxtverket lyfter att olika undersökningar har olika syften. SBA har ett top-down-perspektiv och att kunna komplettera det med GDP:s bottom-up-perspektiv är bra. Det vore intressant att utvärdera om det finns skillnader mellan datan och varför.

11. Övriga frågor

Inga övriga frågor.

12. Summering och förslag på ämnen till nästa möte

Vinnova föreslår en punkt till höstens möte om huvudbudskapen från OECD:s konferens *Blue Sky 2026*, som hålls i september. Fokus kan bland annat ligga på det internationella arbete som pågår och på hur andra statistikbyråer arbetar med frågor som användning av administrativa data för statistikproduktion relaterat till FoU inom teknik-och forskningsämnesområden.